

A könyvtárak jövő útja Magyarországon

A népi demokráciának ama ténybeli eredményei és jövőbeni tervei között, amelyeket a felszabadulás rövid esztendői alatt a köznevelés és a közművelődés elédig olyannyira elhanyagolt területein elért és kidolgozott, szerepel a magyar könyvtárak reorganizációjának nagyfontosságú kérdése is. Köztudomású, hogy a három- és öt-éves tervek a magyar könyvtárügy olyan arányú rendezését és a közműveltségnek olyan széles perspektívában történő kiterjesztését és emelését tűzték ki végrehajtandó feladatukként, amilyenre kulturtörténetünkben példa mindmáig nem volt soha. Eme kulturmunka részleteiről, problémáiról, várható eredményeiről beszélgetünk Telegdy Zsigmonddal, az Országos Könyvtári Központ elnökével az alábbi riportban.

A helyzet az ostrom után

Mielőtt azonban beszélgetésünkben a könyvtárak új technikai és szellemi organizációjának kérdéseit érintenénk, szükség szerűen vissza kell pillantanunk a magyar könyvtáraknak közvetlenül az ostrom utáni állapotára. Tudjuk, hogy nagy könyvtáraink jelentékeny része súlyos károkat és veszteségeket szenvedett a háború alatt. Tudott dolog az is, hogy például a fővárosban, az egyetlen Pedagógiai Könyvtárt kivéve, nem volt egyetlenegy nagyobb budapesti könyvtár, amely elkerülte volna a bombázás pusztításait. Ilyenformán egyedül csak a fővárosi könyvtárak veszteséglistáján többmillió épületkár és berendezési kár és optimista számítás szerint is legalább 50.000 szétromcsolt, megsemmisült könyv szerepel.

A magyar könyvtárak kára valóban súlyos volt — kezdi a beszélgetést Telegdy Zsigmond —, de meg kell jegyezni, hogy ez a károsodás még súlyosabb és talán örökre pótolhatatlan lett volna, ha az ostrom és az előnyomulás alkalmával a szovjet hadsereg minden egyes tagja nem mutatta volna meg, mennyire tiszteli és szereti a kultúrát. Az történt ugyanis, hogy a már elfoglalt városrészekben lévő könyvtárakat azonnal védelmükbe vették a szovjet katonai parancsnokságok, ezzel megmenetltek a berendezést és mindenek fölött a könyveket. Hangsúlyozom: csak így, a szovjet hadsereg jóindulata és körültekintése folytán menekülhetett meg könyvtárunknak az a része, amely a szerencsés véletlen folytán mentesült a bombázásokozta pusztításoktól.

Az újjáépítés

A felszabadulás pillanatában tehát a könyvtárak veszteséglistáján egyedül Budapesten közel 50.000 — jórészt rendkívüli értékkel bíró — könyv és többmillió épületkár szerepelt. Hogyan történt az újjáépítés?

Elsősorban is az épületkárokat hozták rendbe — mondja Telegdy Zsigmond. — Rendszeren maguk a könyvtár tisztviselői végezték a «mentési» munkálatokat. Ma már a legtöbb könyvtár megújult épületben, helyrehozott berendezéssel dolgozik. A könyvállomány is nagyon szépen gyarapodik. Így a Fővárosi Könyvtár központi gyűjteménye 1947-ben már 9200 kötettel gyarapodott, az Országgyűlés Könyvtárának gyarapodása pedig az 1943-i 6392 kötettel szemben 1948-ban már 7287 kötet. Az újjáépítés lendületére különben jellemző — folytatja Telegdy Zsigmond —, hogy a felszabadulás után a Népkönyvtárakat Szervező Országos Bizottság 1100 falusi könyvtárat állított fel, a közoktatásügyi minisztérium pedig 600 vándorkönyvtárt létesített. A fővárosi Szabó Ervin-könyvtár az elmúlt évben már 19 fiókkönyvtárt állított be és így tovább.

A könyvek szaporodásával vajjon növekedett-e az olvasók száma is?

A fővárosi közkönyvtárakban 1946-ban 344.492 olvasó 975.823 könyvet vett kölcsön. Ezzel szemben 1948-ban 434.373 olvasó már 1.308.860 kötet könyvet olvasott. Ez az összehasonlítás világosan mutatja a tendenciát.

Az újjáépítés munkája tehát friss és biztató lendülettel indult meg — folytatja Telegdy Zsigmond. — Természetesen nem érhetjük be azzal, hogy csupán csak újjáépítettük, rendbehoztuk azt, ami — volt. A mi felada-

tunk több az egyszerű helyreállításnál. Nekünk nemcsak újjáépítenünk kell, hanem újot is kellett építenünk a könyvtárpolitika területén is, azaz jobbat, célszerűbbet és korszerűbbet kell alkotnunk annál, ami régen volt. Technikai, elvi szempontból egyaránt. A mi könyvtárpolitikánk legelső, alapvető feladata felkarolni, gondozni, művelni azokat a társadalmi rétegeket, amelyeket a régi könyvtárpolitika tendenciózan elhanyagolt: a városi és falusi dolgozókat. E pillanatban nincs fontosabb célkitűzésünk annál, hogy megszervezzük a népkönyvtárakat, szerte az egész országban egységes elvek alapján és egységes technika alkalmazásával.

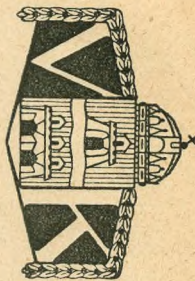
Az új népkönyvtárak állományát a központban fogjuk kiválogatni, szem előtt tartva azt, hogy a dolgozók végre hozzájussanak ahhoz az irodalomhoz, amely politikai, szakmai, kulturális felemelkedésükhöz szükséges. A helyi könyvtárak közvetlen irányítását és felügyeletét egyébként a már most felállítandó körzeti könyvtárak fogják ellátni. Az ötéves terv végére legalább 50 ilyen körzeti könyvtárat létesítünk — ezekhez a körzeti könyvtárakhoz átlag 50—50 falusi könyvtár fog tartozni. Ez számbeli példával azt jelenti, hogy öt esztendő múlva az országban 2500—3000 népkönyvtár áll majd a közművelődés szolgálatába.

Új rendszer!

A népkönyvtárak megszervezésének és irányításának végre-

hajtója az Országos Könyvtári Központ. E nagy munkán kívül — kérdezzük — van-e az OKK-nak más feladata is?

— Hogyne lenne — kapjuk a választ. — Tudvalevő, hogy a népi demokrácia valóban egészen újjá akarja teremteni a magyar könyvtárak rendszerét. A magyar könyvtárak ugyanis, úgy, ahogyan ma állnak, a legkülönbébb korokban, a legkülönbébb elvek szerint, tehát egység, összhang és tervszerűség nélkül jöttek létre. Ennek egyik következménye a könyvtári ügyrend olyan zűrzavara, hogy az olvasónak minden könyvtárban külön kell megtanulnia, hogyan kell a könyvtárt használni; a másik, hogy a könyvtárak gyűjtőköre nincs tisztán elhatárolva. Mindkettő súlyos kárára van a magyar közművelődésnek és a tudományos kutatásnak. Megfelelő katalógusok híján a kutató tudósok gyakran csak késedelemmel vagy sehogy sem tudnak hozzájutni olyan forrásirodalomhoz, amely a tudományos kutatás szempontjából fontos és sürgős. Minden könyvtár egy kicsit mindenféle irodalmat gyűjt, éppen ezért egyetlen gyűjtemény se teljes értékű. A nagy tudományoknak, teszem fel, a történelemnek és az orvostudománynak nincs valamennyire teljes, korszerű könyvtára nálunk, — e nagy tudományágak kutatói csak csonka könyvtárakkal, hiányos forrással vesződnek. A jövő útja valószínűleg az lesz, hogy a nagy tudományágaknak külön-külön meglessz a maguk központi könyvtára, amelyben a kutató munkát végző tudósok könnyen és a legkielégítőbb módon vehetik a maguk nagy kulturmisszióját a nemzet és az emberiség érdekében.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: ...
 Cím: *Magyarországi könyvtárak jövő útja*
 Forrás: *Magyar Nemzet*
 1949 május 21

Tárgy	Ostfalyvozas
Hely	
Személy	1949
Helyszám	

Székessóvárosi házinyomda 1926 — 8891

Handwritten notes in cursive script, possibly a review or commentary on the article.